

Rapport da gestiun e quen 2019

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Senza dubi, il resultat dil quen 2019 ei dètg positivs ed igl ei danovamein stau pusseivel da far in deposit ella prefinanziaziun per la sanaziun dil Center da sport e cultura. Denton semuossa claramain quei che nus havein gia ils davos onns communicau pertuccont l'influenza dil niev model da contabilitad harmonisau HRM2. Bein succedan las investiziuns sco usitau tenor preventiv, denton san las amortisaziuns vegnir fatgas pér dil mument ch'il singul project ei terminaus e quintaus giu e quei strictamein a moda lineara tenor l'ordinaziun cantunala da finzas per las vischnauncas. Plirs projects han deplorablamein buca saviu vegnir fini sco

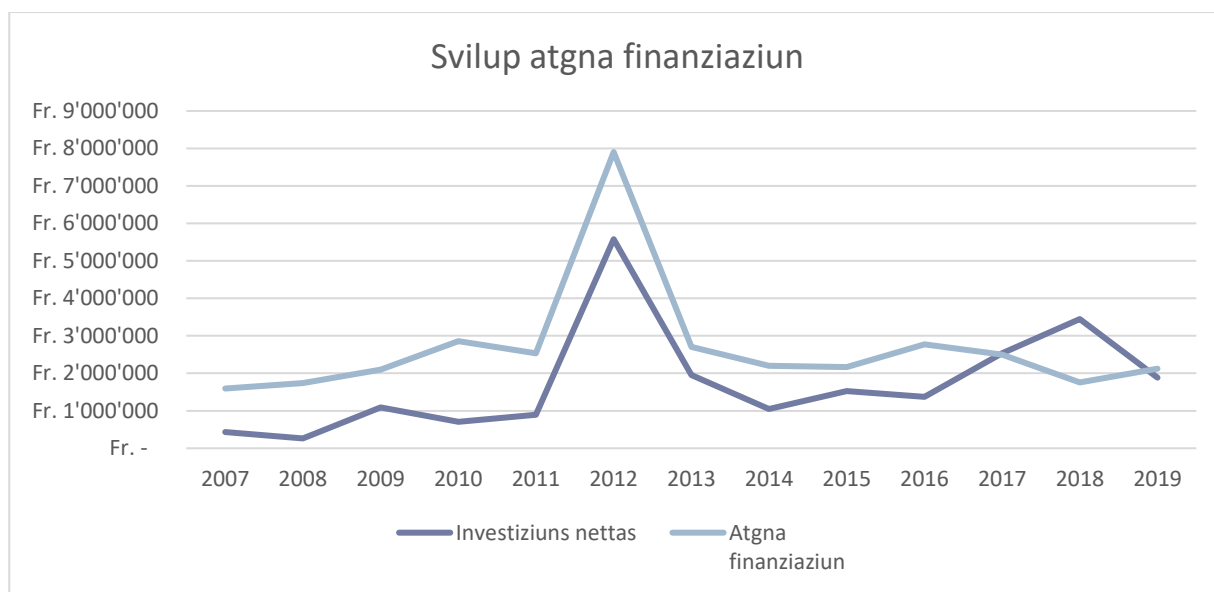
previu el decuors digl onn vargau, aschia ch'era buca tuttas amortisaziuns previdas han saviu vegnir fatgas. In fatg che lai presentar il quen magari megliers che quei ch'el ei en verdad. Ina situaziun che sto vegnir tenuta alla liunga fetg bein en egl.

Sebasond sin art. 67 dalla constituziun communal ein la bilanza ed il quen annual sco era il rapport da gestiun ensemen cul rapport dalla cumissiun da gestiun da suttametter al cussegl da vischnaunca entochen l'entschatta da zercladur. Malgrad il retardament ch'ei sedaus entras las restricziuns per cumbatter il coronavirus, sa quei termin vegnir risguardaus.

La revisiun externa dil quen communal e dil Center da sport e cultura ei succedida sco ils onns precedents entras Confidar Fiduziaria SA. Ils revisurs Gion Friberg e Rudolf Caduff han confirmau ch'il quen seigi vegnius menaus fetg bein e che tuttas damondas hagien saviu vegnir sclaridas cun la contabilista Rita Genelin. Els han plinavon constatau ch'ils documents necessaris seigien avon maun e ch'il sistem corrispundi allas pretensiuns da nies temps. Sin fundament dil pareri dalla revisiun externa e dallas examinaziuns dalla cumissiun da gestiun ei il quen vegnius repassaus comunablamein dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal. Omisdus organs recamondan al cussegl da vischnaunca d'approbar il quen 2019. El decuors digl avrel 2020 ha la cumissiun da gestiun aunc revediu il quen 2019 dalla meglieraziun funsila.

Remarcas generalas tiel quen 2019

Il grad dall'atgna finanziaziun ei legrevlamein carschius da 1.76 milliuns per ca. 360'000.-- sin 2.12 milliuns francs, aschia ch'ei astga senz'auter vegnir discurriu d'in bien quen 2019. Ils motivs per la viulta positiva dil quen enviars il preventiv 2019 ein cunzun d'anflar en meins cuosts da material ed ulteriurs cuosts da menaschi (p.ex. lavurs da tiarzas persunas en connex cugl uaul da schurmetg) sco era pli bass cuosts pils tscheins dils emprests.

Il quen da gudogn e sperdita 2019 siara cun cuosts da frs. 15'298'645.06 e recavs da frs. 15'514'682.05. Ordlunder resulta ina surpli da recavs da frs. 216'036.99.

Entgins projects, resp. investiziuns han entochen la fin 2019 buca saviu vegnir serrai giu sco previu, aschia ch'ei ha era buca dau empremas amortisaziuns tier quels. Quei fatg ha per consequenza che las amortisaziuns ein pli bassas che budgetau, denton tuttina s'augmentadas per frs. 270'000.-- enviars il quen 2018. En vesta allas investiziuns ch'ein necessarias ils proxims onns el Center da sport e cultura cuntegn il quen da gudogn e sperdita 2019 danovamein ina cudischaziun dad 1.3 milliuns francs ella prefinanziaziun per quei object (cto. 3411.3893.00).

Il quen d'investiziun siara cun cuosts da frs. 4'959'860.36 e recavs da frs. 3'076'356.30, pia investiziuns nettas da frs. 1'883'504.06. Las grondas investiziuns pertuccan la sanaziun dil plaz-scola cun frs. 236'966.08, il niev access Fontanivas cun frs. 217'248.50, la dismessa e purificaziun dall'aua cun netto frs. 651'160.08, projects forestals da netto frs. 388'366.80 sco era igl emprem pagament dad 1 milliun francs pils indrezs da far neiv.

In bien quen provochescha spert giavischs per novas investiziuns ni per ina reducziun dil pei da taglia. Cheu stuein nus denton danovamein far attents sin las grondas expensas previdas ils proxims onns per la sanaziun ed engrondaziun dil Center da sport e cultura, la sanaziun ed engrondaziun dalla serenera a Raveras muort la realisaziun dils gronds projects sil sector turistic, l'avertura Val da Segnas – Val Sogn Placi (via d'uaul Run) sco era la sanaziun dalla casa da scola. Plinavon han dabia vias communalas ed autra infrastruttura communalas grond basegns d'ina sanaziun. Enzatgei absolutamein niev e buca previsibel, che vegn senz'auter ad haver ina massiva influenza negativa sin las entradas da taglia, ei la situaziun cun il coronavirus. Negin sa dir il mument con ditg che quella crisa cuoza ed en tgei dimensiun che las consequenzas negativas s'effectueschan sil sector economic e cheutras era sin la situaziun finanziaria da confederaziun, cantun e vischnaunca. Schebein ina reducziun dil pei da taglia fuss il mument giustificada, evaluescha actualamein ina cumissiun sin incarica dil cussegl da vischnaunca.

Ils projects turistics Catrina Resort e la colligiaziun dils territoris da skis Mustér - Tujetsch - Andermatt ein realisai. Quei ein buns aspects per novas entradas en favur d'in bien futur da nossa vischnaunca. Il coronavirus ha denton mussau con spert che quels aspects vegnan fiers sutsu. Per quei motiv eis ei actualamein d'agir cun prudientscha, evitar panica e prender conclus bein ponderai. Gest en connex cun las taxas turisticas sefan valer empremas pretensiuns da menaschis pertuccai dallas consequenzas dil coronavirus. Quellas damondas vegnan pridias serius cun denton risguardar era las ulteriuras consequenzas dalla situaziun extraordinaria sco era cun la finamira che nus resteien vinavon in'attractiva destinaziun turistica. Ell'actuala situaziun malguessa che regia sigl entir mund sa ei eventualmein era esser ina schanza da propagar pér d'endretg nies vast ed intact spazi da viver.

Las investiziuns dils onns vargai sco era dils proxims onns vegnan ad esser decisivas per la situaziun finanziaria da nossa vischnaunca per la proxima generaziun. Bunas investiziuns en buns projects e bien manteniment dall'infrastruttura communalas mantegnan e scaffeschon plazzas da lavur e genereschon dapli entradas tier l'economia sco era tier il maun public.

Rapport da gestiun

Il rapport da gestiun informescha detagliadamein sur dall'activitad dallas autoritads communalas. Il cussegl da vischnaunca retscheiva la versiun provisoria. Suenter la tractaziun el cussegl da vischnaunca vegn il document stampaus ella fuorma usitada, il quen en ina fuorma cumprimida.

Survista dallas cefras indicativas

	<i>Quen 2019</i>	<i>Preventiv 2019</i>	<i>Quen 2018</i>
Atgna finanziaziun	frs. 2'119'740	frs. 1'188'000	frs. 1'757'577
Deivet net absolut	frs. 2'197'965	frs. 4'371'727	frs. 2'441'627
Deivet net per habitont	frs. 1'057	frs. 2'102	frs. 1'174
Grad d'atgna finanziaziun	112.54 %	38.10 %	50.94 %
Quota d'atgna finanziaziun	14.72 %	8.26 %	12.17 %

Quota dil survetsch da capital	4.35 %	5.22 %	2.53 %
Quota da debitaziun dil tscheins	0.50 %	1.01 %	0.55 %

Ils daners d'emprest ein enviers igl onn vargau s'augmentai levelt per frs. 125'000.-- e muntan per la fin 2019 a frs. 12'375'000.--.

Midadas enviers il preventiv

El decuors digl onn 2019 han las instanzas communalas concediu suandonts credits che svieschan dil preventiv 2019:

Quen da gudogn e sperdita

<i>conto</i>	<i>expensas</i>	<i>entradas</i>	<i>intent</i>	<i>gremi</i>
0120.3132.00	6'500.00		Project "Pesentincla" Reto Loepfe	sp
2190.3020.00	6'100.00		Alzament dil pensum da lavur dil meinascola da 50 sin 60%	sp
2190.3113.00	30'000.00		Acquist da 59 MacBook Pro	sp
3290.3636.01	10'000.00		Contribuziun vid fontauna da sogn Placi, parc.920, Sontget	sp
6150.3111.00	16'300.00		Cumpletar l'illuminaziun via cantunala e senda Scantschala	sp
6150.3141.00	14'000.00		Cuvrida e deflussiun plaz avon baselgia Sogn Valentin e Sontga Brida	sp
6190.4910.00		11'000.00	Reparar via da meglieraziun Si dall'aua-Pardi	sp
6190.4910.00		14'300.00	Reparar via da meglieraziun Chischarolas	sp
7790.3614.00	30'000.00		Uniun fallun e cascharia Disla, construcziun d'ina tualetta publica a Plaun Sut	sp
8110.3141.00	28'000.00		Reparar via da meglieraziun Si dall'aua-Pardi	sp
8110.3141.00	9'700.00		Reparar via da meglieraziun Chischarolas	sp
8110.3910.00	11'000.00		Reparar via da meglieraziun Si dall'aua-Pardi	sp
8110.3910.00	14'300.00		Reparar via da meglieraziun Chischarolas	sp
8205.3151.00	115'000.00		Mesiras da preservaziun e reparatura project SIE 2019	sp
8205.3151.00.05	50'000.00		Lavurs da reparatura via veglia Runfoppa	sp
8205.4631.00		24'500.00	Contribuziuns cantunalas mesiras da preservaziun e reparatura project SIE 2019	sp
8205.4631.00		0.00	Contribuziun cantunala lavurs da reparatura via veglia Runfoppa (<i>vegn pagau pér 2020</i>)	sp
8400.3134.00	48'400.00		Emprema punt pendentia sur il Rein, fasa da project A e B	sp
	389'300.00	49'800.00	Total credits supplementars	
		339'500.00	Surpli expensas supplementaras netto	
	180'000.00		Surpli entradas tenor preventiv 2019 excl. credits supplementars e posteriurs	
		159'500.00	Surpli expensas tenor preventiv 2019 incl. credits supplementars e posteriurs	

Legenda:

di = direziun communal
sp = suprastanza communal
cv = cussegl da vischnaunca
cdv = cuminonza da votants

Quen d'investiziun

<i>conto</i>	<i>preventiv</i>	<i>expensas totalas</i>	<i>differenza tier preventiv</i>	<i>intent</i>	<i>gremi</i>
2170.5040.00	235'000.00	295'000.00	60'000.00	Formaziun nova digl areal da scola e sanaziun dils plazs avon halla Cons	cv
6150.5010.05	30'000.00	112'000.00	82'000.00	Adattaziun dil passapei alla Via Cons	cv
6150.5010.12	25'000.00	18'000.00	-7'000.00	Project Centrum Vitg	sp
6150.5010.14	250'000.00	270'000.00	20'000.00	Access Fontanivas	cv
6150.5030.04	0.00	18'000.00	18'000.00	Concept parcadis	sp
7201.5032.13	150'000.00	143'000.00	-7'000.00	Nova canalisaziun zona da mistregn Pignola 2	cv
7201.5032.16	100'000.00	165'000.00	65'000.00	Separaziun d'aua Clavaniev	cv
7201.5032.21	150'000.00	165'000.00	15'000.00	Nova canalisaziun Latis - casa da scola	cv
7201.5032.51	360'000.00	398'000.00	38'000.00	Canalisaziun Raveras	cv
7201.5042.04	180'000.00	102'500.00	-77'500.00	Canalisaziun e serenera Pardomat	cv
	1'480'000.00	1'686'500.00	206'500.00	Total credits supplementars	
			206'500.00	Surpli expensas supplementaras netto	
			2'911'600.00	Surpli expensas tenor preventiv 2019, excl. credits supplementars	
			3'118'100.00	Surpli expensas tenor preventiv 2019 incl. credits supplementars	

Entginas explicaziuns tiel quen da gudogn e sperdita

<i>0110.3130.00</i> <i>Survetsch da tiarzas personas</i>	Per sclarir damondas en connex cun legislaziuns (p.ex. lescha davart igl uorden ed il ruaus public) ein sedai cuosts per cussegliazions giuridicas. Per quei intent ei vegniu aviert quei conto.
<i>0220.3132.01</i> <i>Consultaziun giuridica</i>	La differenza enviars il preventiv ei d'attribuir cunzun als cuosts giuridics en connex cun la damonda da baghegiar pil Hotel Acla da Fontauna. Da quels cuosts san varga frs. 30'000.-- vegnir adossai als patrums dils objects da construcziun. Quei succeda denton pér el decuors digl onn 2020.
<i>1500.4200.00</i> <i>Taxas da cumpensaziun</i>	Quei recav ei s'augmentaus, damai che la suprastonza communal ha il december 2018 alzau la taxa da cumpensaziun da frs. 300.-- sin frs. 400.--.
<i>1620.4501.00</i> <i>Prelevaziun ord fondo schurmetg civil</i>	Per la davosa gada ha igl uffeci da militar e da protecziun civila dil Grischun dau il consentiment da prelevar daners ord il fondo cto. 2910.01 <i>Schurmetg civil: daner d'acquist</i> . Suenter quella cudischaziun ei il fondo svidaus cumpleinamein e vegn sligiaus.

<p>2120.4260.00 2130.4260.00 <i>Restituziuns</i></p>	<p>Entginas personas d'instrucziun instrueschan singulas lecziuns per la Casa Depuoz ed il Center da formaziun Surselva. Quellas lecziuns vegnan indemnizadas dallas instituziuns mandatarias. Il pensum d'instrucziun s'variescha d'in onn a l'auter onn da scola, aschia che quels recavs ein grevs da budgetar.</p>
<p>2192.3020.00 2192.4260.00 <i>Instrucziun da ductrina e restituziun da quels cuosts</i></p>	<p>La pleiv catolica restituescha alla vischnaunca ils cuosts per l'instrucziun da ductrina. Damai ch'ils onns da quen surtaglian culs onns da scola e las lecziuns da ductrina ein per part vegnidas remplazzadas entras l'instrucziun d'etica, ei la differenza denter quels dus contos pli gronda che usitau.</p>
<p>4120.3612.00 <i>Contribuziuns casas da tgira</i></p>	<p>Il diember dils cussadents, ils quals han lur domicil en nossa vischnaunca, en buca meins che siat differentas casas da tgira ei carschius. Quei ha per consequenza che las contribuziuns che la vischnaunca ha da pagar meinsilmeins per quellas personas ein s'augmentadas considerablameins enviers il quen 2018 sco era enviers il preventiv 2019.</p>
<p>4210.3612.00 <i>Survetsch da spitex</i></p>	<p>Muort ina midada dil sistem da facturaziun ein cunteni el quen 2019 ils cuosts dalla Spitex Cadi da tschun quartals.</p>
<p>5720.4631.00 <i>Contribuziuns cantunalas</i></p>	<p>Las contribuziuns pertuccan la pauschala globala per personas cul status da fugitiv.</p>
<p>6150.3300.00 <i>Amortisaziuns ordinarias</i></p>	<p>Amortisaziun ordinaria supplementara da frs. 100'000.-- dallas vias cantunalas (mira cefra 9.1 dall'annexa tiel quen 2019).</p>
<p>6220.4260.00 <i>Restituziuns e participaziuns als cuosts da tiarzas personas</i></p>	<p>Sebasond sin las contractivas denter il cantun Grischun ed AutoDaPosta ha la vischnaunca retschert il fevrer 2019 la restituziun unica da frs. 65'081.25 pils survetschs dad AutoDaPosta ch'ei succedi en nossa vischnaunca ils onns 2007 entochen 2018.</p>
<p>7201 Dismessa e purificaziun d'aua</p>	<p>Cunquei che las amortisaziuns ein per rodund frs. 95'000.-- pli bassas che budgetau, han frs. 54'023.51 saviu vegnir screts dabien al conto da bilanza dalla finanziaziun speciala (cto. 29002.01). Quei conto ha aunc adina in saldo negativ da rodund frs. 60'000.--.</p>
<p>7301 Dismessa da rumien</p>	<p>Ils cuosts per la dismessa da pastg ein s'augmentai, damai ch'il pastg sto vegnir transportaus a Landquart per la dismessa (cto. 7301.3130.06). Da l'autra vart ei vegniu impundiu 2019 pli paucs daners per indrezs ed utensils (cto. 7301.3111.00). Cheutras siara quella sparta cun in bufatg avanzament da frs. 721.73 (cto. 7301.3510.009). Il conto da bilanza dalla finanziaziun speciala da rumien ha la fin 2019 in saldo da frs. 26'672.43 (cto. 29003.01).</p>
<p>8250.4240.00 Lavurs per tiarzas personas</p>	<p>Igl onn 2019 ha il menaschi tecnic exequiu dapli incaricas per tiarzas personas (p.ex. Pendicularas, MGB, uffeci da construcziun bassa) che budgetau.</p>
<p>8400.3134.00 <i>Infrastructura turistica</i></p>	<p>Pil project d'ennevar dallas Pendicularas ha la vischnaunca giu d'impunder igl emprems dils dus milliuns concedi.</p>

9100.4000.00 <i>Taglia sin entrada</i> 9101.4021.00 <i>Taglia sin schischom</i>	La fin 2019 eran denter 200 e 300 declaronzas da taglia aunc buca taxadas. Quellas taxaziuns ein succedidas il schaner e fevrer 2020, aschia che quellas entradas vegnan risguardadas pér el quen 2020. Tier quels cass setracta ei cunzun da proprietaris da habitaziuns secundaras, ils quals retscheivan per la gronda part negin quen provisorii.
9630.4430.01 <i>Tscheins TCS</i> <i>Fontanivas</i>	Il TCS paga alla vischnaunca pil diever dil terren a Fontanivas in tscheins minimal da frs. 22'000.--. Il tscheins vegn calculaus cun 10 % dallas entradas bruttas dil campadi. Sch'il campadi ha giu in bien onn da gestiun (taxas per campar e parcar), obtegn la vischnaunca in'indemnisaziun supplementara.

Indicaziuns tiel quen d'investiziun

Las investiziuns nettas dad 1.88 milliuns francs schaian 1.23 milliuns francs sut il preventiv. La raschun persuenter ei che differentas investiziuns ein aunc buca vegnidas exequidas resp. ein s'entardadas p.ex. sanaziun Via Run, cuvrada Via Raveras, divers projects da canalisaziun sco era projects forestals e turistics. Plinavon ein ils cuosts dil project dalla meglieraziun funsila da totalmein frs. 396'531.85 (cto. 8110.6310.00) vegni adossai al quen separau dalla meglieraziun. Per quella summa ha la vischnaunca concediu alla meglieraziun in emprest ch'ei vegnius activaus ella bilanza sut il conto 10720.01. Quei emprest duei ils proxims 10 onns vegnir scuntraus cun las contribuziuns dalla vischnaunca alla meglieraziun.

Il preventiv dil quen d'investiziun cuntegn mintgamai investiziuns gia decididas e quellas aunc previdas. Concernent las investiziuns previdas decida mintgamai aunc l'istanza cumpetenta davart il credit effectiv. Cheutras sa ei dar el decuors digl onn da quen correcturas el preventiv che vegnan marcadas cun ina steila. Per la controlla dils cuosts d'investiziun resp. da projects ei la controlla da credits impurtonta.

Consideraziuns finalas

In quen san ins interpretar ord pliras vestas. Ils ins vesan sulettamein il deivet e fan quitaus. Ils auters vesan las investiziuns ed ein satisfatgs. Tier il quen communal eis ei l'obligaziun da tuttas personas involvidas da tener en egl tuttas verdads ed eventualitads. Denton eis ei era cheu aschia, ch'ins sa buca dar garanzia gia ordavon che tut vegni sco previu. Ina situaziun sco il coronavirus, che ha purtau bia malsegirtad e quitaus tier convischinas e convischins e sperditas d'entradas tier nossas fatschentas, muossa con spert ch'ei sa semidar dil positiv el negativ. Quellas malsegirtads e sperditas vegnan ad haver in'influenza negativa sin ils proxims quens comunals. Per quei motiv vegn ei buca ad esser sempel da far uonn il plan da finanzas pils proxims tschun onns.

La vischnaunca dispona deplorablamein buca da reservas per lantschar accziuns d'agid e conceder emprests sco la confederaziun ed il cantun. El temps actual da malsegirtad e temas d'existenza ei l'administraziun communal denton analog als uffecis cantunals culanta arisguard termins e cuosts d'incassament.

Il post da revisiun extern conferma che tenor siu giudicament corrispundan la contabilitad ed il quen annual allas ordinaziuns cantunals e comunals sco era allas prescripziuns generalas da contabilitad. Ils dus revisurs recamondan d'approbar il quen annual 2019.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

p r o p o n a

la suprastonza communalal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il rapport da gestiun ed il quen 2019;
2. da far in deposit dad 1.3 milliuns francs ella prefinanziaziun per la sanaziun cumplessiva dil Center da sport e cultura;
3. da suttametter il quen 2019 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla costituziun communalal.

Suprastonza communalal Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

Robert Cajacob

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 27 d'avrel 2020

Q:\0111 Legislaziun\Cuss 2017-20\Messadis\me2044_Quen 2019_Sboz.docx

Document cuntenend:

- survesta dil quen 2019
- quen da gudogn e sperdita 2019
- quen d'investiziun 2019
- bilanza pils 31-12-2019
- quen dalla circulaziun dil mieds finanziaals
- quen e bilanza dil Center da sport e cultura 2019
- quen da facultad e da menaschi dalla meglieraziun funsila 2019
- annexa tiel quen 2019
- rapport dalla cumissiun da gestiun

Plinavon:

- sboz dil rapport da gestiun 2019